

TRGOVSKI LIST

Časopis za trgovino, industrijo in obrt.

Naročnina za ozemlje SHS: letno 180 Din, za 1/2 leta 90 Din, za 1/4 leta 45 Din, mesečno 15 Din; za inozemstvo: 210 Din. — Plača in toži se v Ljubljani.

Uredništvo in upravništvo je v Ljubljani v Simon Gregorčičevi ulici. Dopisi se ne vračajo. — Štev. pri čekovnem zavodu v Ljubljani 11.953.

LETO X.

Telefon št. 2552.

LJUBLJANA, 22. septembra 1927.

Telefon št. 2552

ŠTEV. 109.

Davčne in taksne prijave.

Ena nam najbolj neumljivih določb taksnega zakona kraljevine Srbije iz l. 1911 je bila ta, da je bilo kolkovati tudi davčne in taksne prijave, to je one vloge, ki jih je davčni zavezanec po zakonu dolžan predložiti finančni upravi in ki jih predloži samo v ta namen, da omogoči predpis davščine, ne pa iz privatnih ozirov.

Avstrijski pristojbinski zakon je določal za vse take prijave, napovedi itd. brezpogojno pristojbinsko prostost (tar. post. 44 q avstr. prist. zak.). Taksni zakon kraljevine Srbije ima v členu 6. pod točko 1. neko podobno ali pravzaprav še bolj obširno določbo, po kateri takih vlog vobče tudi ni treba kolkovati. Kljub tej poslednji splošni določbi je imela taksna tarifa pa pod točko št. 231 to-le določbo:

Za vsako davčno ali taksno prijavo Din 5.—

Ta tarifna postavka je bila raztegnjena od 15. novembra 1923 dalje na vso kraljevino in od takrat je bilo kolkovati vsako davčno ali taksno napoved s kolkom za 5 Din.

Ta določba je naležala seveda na upravičen odpor in po dolgotrajnem dokazovanju o neutemeljenosti take določbe, se je doseglo, da se je ta tarifna postavka od 1. aprila 1927 dalje ukinila.

Od tega dne dalje so vse davčne in taksne prijave zopet kolka proste!

Davčna oblastva so še sredi aprila kljub temu še vedno zahtevala kolke. To je bilo vendar še kolikor toliko odpustljivo, ker se ukinjenje te tarifne

postavke v obširnem finančnem zakonu res precej ne zapazi, ako bralec že sam ne ve, kaj vsebuje tarifna postavka 231.

Toda danes je od tega že pet mesecev in je že čas, da bi vedeli za to ukinjenje vsaj oni organi, ki bi morali taksni zakon prav dobro poznati, namreč finančna kontrola.

Do 20. t. m. so imeli predložiti gostilničarji in tudi trgovci, ki prodajajo alkoholne pijače, prijave za odmero točilne takse za leta 1928—1930.

Tiskovine za te prijave je dala tiskati delegacija ministrstva financ letos, toda še vedno z opazko, da je kolkovati prijavo s kolkom za 5 Din.

Mislili smo, da so bile tiskovine najbrže še od prej ali pa da se je zgodila samo pomota. Toda sporoča se nam, da zahteva finančna kontrola, vsaj ona v Ljubljani, za vsako prijavo še vedno kolek za 5 Din. Neki davčni zavezanec se je celo skliceval izrecno na dejstvo, da je ta tarifna postavka s finančnim zakonom za l. 1927/28 ukinjena, da ne velja več. Pomagalo ni nič, moral je plačati kolek.

Po toči je sicer prepozno zvoniti. Da bi vsak gostilničar ali trgovec sedaj s posebno vlogo, četudi nekolikovo, kolek nazaj zahteval, bi bilo pač preveč pisarije.

Toda drugače naj se postopa vsaj v bodoče! Kako pride cela vrsta davčnih zavezancev, da plača po nepotrebnem takso, ki je ukinjena! Delegacija ministrstva financ naj organe finančne kontrole vsaj naknadno primerno opozori!

Trgovci in priznavanje šip.

Veliki župan ljubljanske oblasti je izdal glede vprašanja, da - li in v koliko so upravičeni izvrševati steklarska dela, osobito priznavanje in vdelavanje šip, tudi trgovci, ki prodajajo šipe, odlok z dne 31. avgusta 1927, O. br. 54/1, ki se glasi:

»Steklarska obrtna zadruga za Slovenijo v Celju se je s posebno vlogo pritožila, da trgovci z mešanim blagom posegajo v steklarski obrt in da povzročajo steklarskim mojstrom nepotrebno in občutno konkurenco. V svoji vlogi izvaja:

Dokazano je v raznih slučajih, da trgovci z mešanim blagom vrezujejo šipe v okna in okvirje. Obrtna oblastva so se v večini slučajev postavila na stališče, da so trgovci z mešanim blagom upravičeni to delati. Zadruga zastopa stališče, da je sicer dovoljeno, da smejo prilagoditi obliko predmetov, ki jih prodajajo v toliko, da zadostuje potrebam kupca, prepovedano pa jim je vsako izdelovanje, razdelovanje in predelovanje predmetov, ki jih imajo v zalogi in prodaji. Po § 38 a, odst. 2. o. r. smejo sicer mero vzeti, morajo pa po tej meri zahtevane predmete dati izgotoviti strokovnim in poklicnim obrtnikom oziroma izdelovalcem. Trgovci torej ne sme vrezovati šip, še manj pa jih sme vdelavati v okna in okvirje. Vrezovanje in priznavanje šip se vrši edino le s steklarskim orodjem, t. j. diamantom, ki ni trgovsko orodje in ga sme rabiti le steklar.

Končno prosi zadruga za odločbo, ali in v koliki meri smejo trgovci vre-

zovati in vdelavati šipe v okna in okvirje in če jih sploh smejo rezati po naročilu strank ali smejo oddajati samo šipe, ki so že od steklarn priznane. Obenem prosi zadruga, da se steklarski obrt zaščiti proti šušmarstvu.

V tem vprašanju ne morem izdati odločbe v smislu § 36 o. r., ker ne gre za spor oziroma dvom o obsegu obrtnih pravic gotovega konkretnega obrta, temelječih na dotičnem obrtnem listu, temveč za vprašanje splošnega značaja, ki se tiče vseh trgovcev s steklom in steklarjev, torej za določitev oziroma razmejitve obrtnih pravic ter dveh obrtnih skupin v splošnem. V smislu citiranega paragrafa je dana obrtnemu oblastvu le pravica do odločbe o obsegu obrtnih pravic konkretnega obrta, ako nastane v tem oziru kak dvom, ne more pa izdajati splošnih normativnih odločb o razmejitvi obrtnih pravic raznih obrtnih kategorij, ker spada rešitev tega vprašanja že v zakonodajo.

Sicer pa sem mnenja in tudi Zbornica za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani, ki sem jo v tem oziru zaslišal, se je izjavila v tem zmislu, da imajo trgovci pravico priznavati šipe, ki jih prodajajo tako, da odgovarja velikost želji kupca. V to jih upravičuje določilo § 38 a, odst. 1. obrtnega reda, ki določa, da sme trgovec izvršiti na blagu one izpremembe, ki so potrebne, da se prilagodi potrebam kupca ter da se omogoči razpečavanje. Za vstavljanje šip v okna in okvirje pa trgovec ni upravičen, dasi se to na deželi pogosto dogaja.

Opozorjamo na ta odlok vse one trgovce, ki prodajajo šipe ter jih priznajo, da se bodo vedeli v bodoče ravnati.

Kdaj se smatra, da so steklenice in posode za pijačo originalno zaprte?

Prodaja pijač v originalno zaprtih steklenicah, kakor znano, ni zavezana točilni taksi. V zvezi s to taksno oprostitvijo se pogosto pojavlja vprašanje, kdaj se smejo smatrati steklenice in posode za pijačo za originalno zaprte. Na to vprašanje je Generalna direkcija davkov z razpisom z dne 12. avgusta 1927, št. 65.088, pojasnila sledeče: Za originalno zaprte steklenice in posode je smatrati odslej take steklenice in posode za pijačo, pri katerih so izpolnjeni ti-le pogoji:

1. Zamašek ali mehanski pokrov mora biti tako prirejen, da se brez pomožnega sredstva (izvijalca, posebnega noža ali posebne priprave) in brez zadosti fizičnega napora ne more izveliči.

2. Na zamašku, čepu ali pokrovu mora biti vtisnjena firma proizvajalcev, fabrikantov itd.

3. Čez zamašek mora biti potegnjena ali nalepljena originalna etiketa proizvajalca pijač v obliki traku ali glavnice iz staniola, gutaperče itd., razen na onih posodah, ki imajo mehanske pokrove, in sicer plombirane ali take, da se brez posebne priprave ne morejo ne iztekniti ne sneti.

Tako označene morajo biti posode izza dne 1. decembra 1927; v tem času morajo opremiti fabrikanti in proizvajalci onih pijač, ki se prodajajo v originalno zaprtih posodah, zaprte posode tako, kakor je tukaj predpisano.

NAŠA POGAJANJA Z MADŽARSKO.

V sredo že bi se imela po prvotnem dogovoru pričeti v Beogradu pogajanja med našo državo in Madžarsko v svrhu ureditve vseh še nerešenih vprašanj, zlasti pa glede madžarskega tranzitnega prometa preko našega ozemlja na Reko. Ker se je pa madžarska delegacija zakasnila in dospe v Beograd v četrtek, se bodo pogajanja pričela bržkone šele v petek. Načelnik naše delegacije za ta pogajanja je profesor beograjske univerze in načelnik ministrstva trgovine in industrije n. r. g. dr. Milan Todorović.

* * *

MEDNARODNI KONGRES ZA TUJSKI PROMET V BEOGRADU.

V sredo popoldne je bil svečano otvorjen mednarodni kongres za tujski promet. Kongresa se udeležujejo delegati Avstrije, Belgije, Češkoslovaške, Danske, Grčije, Holandske, Madžarske, Nemčije, Norveške, Poljske, Rumunije, Švedske, Švice, Turčije in Anglije. Jugoslovensko delegacijo vodi Slovenec dr. Ciril Žižek. Svečane otvoritve so se udeležili zastopniki vlade, predstavniki oblasti in zastopniki vseh naših tujsko-prometnih organizacij. Kongres se je baval zlasti z ureditvijo enotne propagande v Ameriki, z vprašanjem razpečavanja propagandnega materiala na parnikih in vlakih ter z olajšavami v tujskem prometu. Na čast udeležencem kongresa jim je priredila beogradska občina banket.

Sir in maslo na pokrajinski razstavi.

Požrtvovalnost in trud organizatorjev in razstavljalcev sta našla toplo priznanje vse naše javnosti. Poset razstave je jako dober in čujejo se prav laskave pohvale, na koje smejo biti tako prireditelji, kakor razstavljalci v resnici ponosni. Dnevno prihajajo skupine deželanov, pa tudi meščani kaj radi posečajo razstavne prostore, ki nudijo skoro dnevno kako atrakcijo.

Na razstavo prihajajo tudi skupine šol iz dežele in le žal, da se mladinski dan, ki bi se moral vršiti v petek, ne bo priredil. Prosvetna uprava je namreč na tozadeven akt veleseljske uprave odgovorila, da poseta razstave šolski mladini iz »pedagoških« razlogov ne more dovoliti! Da bi naša slavna prosvetna uprava navedla vsaj enega teh »pedagoških« razlogov!

Mnogo uspeha, zlasti za propagando domačih siraren, bo imela razstava mlečnih izdelkov. Trgovec, osobito pa konsument ima priliko, da tu okusi celo vrsto domačih najraznovrstnejših izdelkov, ki daleč prekosijo inozemsko blago.

Ocenitev razstavljenega sira in masla, ki se je vršila v soboto, dne 17. t. m., je pokazala prav lepe rezultate. V ocenjevalni komisiji so bili naslednji gospodje: veetrgovec Andrej Šarabon, veletrgovec Ivan Jelačin, trgovec Fran Verbič in ravnatelj kmetijske šole na Grmu inž. Podgornik. Navzoči so bili gg. svetnik Viljem Rohrmann, predsednik pokrajinske razstave Praprotnik ter Anton Rožet, revizor in mlekarski instruktor Zveze slovenskih zadrug kot član odbora mlekarskega oddelka razstave.

Hlebi sira so bili numerirani z zaporednimi številkami brez označbe firme. Ocenitev se je vršila na ta način, da sta se zavrtala od vsake firme po dva hleba. Presojali so: 1. zunanosti z največ petimi točkami, 2. testo z največ petimi točkami, 3. luknjičavost z največ petimi točkami, 4. okus in aroma z največ petimi točkami; skupaj največ dosegljivih točk je bilo dvajset. Rezultat ocenitve sira je naslednji: Srebrno kolajno: Mlekarska zadruga v Savici, Mlekarna v Št. Rupertu, Mlekarska zadruga na Vrhniki; bronasto kolajno: Mlekarska zadruga v Logatcu, Sirarna v Senčurju, Mlekarska zadruga v Srednji vasi, Sirarska družba v Češnici, Osrednje mlekarne v Ljubljani, Sirarna v Škofji Loki, Mlekarska zadruga v Ratečah-Planici, Sirarska družba v Bitnjah, Sirarska zadruga v Hrašah pri Lescah, Anton Zidar, Bistrica-Mokronog; priznanje: Sirarska družba v Stari Fužini, Mlekarska družba v Podhomu-Bledu, Mlekarska zadruga v Podkorenu, Mlekarna v Puju in Mlekarska zadruga v Ribnem pri Bledu.

Merilo: zlata kolajna najmanj 15 točk, srebrna kolajna najmanj 11 točk, bronasta kolajna najmanj 9 točk, priznanje najmanj 8 točk.

Maslo je bilo označeno prav tako s številkami brez firme. Kot merilo za ocenitev se je vzelo: 1. vnanost 5 točk, 2. testo 5 točk, 3. okus in aroma 5 točk; skupaj največ dosegljivih točk je bilo 15. Rezultat ocenitve masla je: Srebrna kolajna: Mlekarska

Trgovci in nameščenci, pristopajte Trgovskemu dobrodelnemu društvu „Pomoč“ v Ljubljani!

Informacije in vpis pri Gremlju trgovcev.

zadruga v Radomljah, Graščina Neukloster (O. Pollack), Franc Poučič, Tešanovci; bronasto kolajno: Mlekarska zadruga Semič, Mlekarna v Ptuj, Osrednje mlekarne v Ljubljani, Mlekarna v Št. Lovrencu; priznanje: Mlekarska zadruga v Moravčah, Mlekarska zadruga v Cerkljah ob Krki, Anton Zidar, Bistrica-Mokronog.

Merilo: zlata kolajna najmanj 20 točk, srebrna najmanj 16 točk, bronasta kolajna najmanj 14 točk, priznanje najmanj 12 točk.

V obeh skupinah ni torej zlate kolajne dosegla nobena tvrdka. Sir je razstavilo 23, maslo pa 10 firm.

TRGOVINSKA POGAJANJA MED AVSTRIJO IN MADŽARSKO.

Koncem zadnjega tedna so se začela v Budimpešti pogajanja med Avstrijo in Madžarsko o tarifnem dodatku k že obstoječi trgovinski pogodbi med obema državama. Nova naknadna pogodba je bila parafirana že 9. julija t. l., toda ker se je v glavnem nanašala na kartel moke mlinjskih industrij obeh držav, je postala sedaj skoraj brez pomena, saj je avstrijska vlada pod pritiskom javnosti ukinila delovanje tega kartela. In že danes je gotovo, da se na novo pričeta pogajanja ne bodo omejila le na vprašanje povišanja avstrijske carine na moko, marveč bo tudi tozadevna poslednja trgovinska pogodba revidirana.

Avstrijski mlinci zahtevajo, naj se carinska zaščita poviša, tako da bo glede moke dosegla vsaj ono stopnjo, kakršna obstoja na Češkoslovaškem. Da se ta doseže s strani Madžarske, naj bi Avstrija znižala carino pri uvozu izvoznega kontingenta moke iz Madžarske. S tem poslednjim pogojem pa se spet ne strinjajo avstrijski kmetje in majhni mlinci, ki nočejo ničesar vedeti o kontingentih. Iz take zagate je težko priti do pravega zaključka in predvidevanja o razvoju novih pogajanj. Avstrijski vladi ni na tem, da bi se pogajanja morda prekinila, ker bi bilo potem zanjo opasno, da propade v avstrijskem parlamentu tudi njen predlog glede carinske novele. To vprašanje pa je postalo velikega pomena za nadaljni obstoj sedanje vladne koalicije v Avstriji.

Milivoje M. Savič:

Tujci v naši buržoaziji in njen slab vpliv na naše narodno življenje.*

Dosti jih je, ki mislijo, da so imela veleposestva vpliv na način dela našega kmeta v prečanskih krajih. To bi se zdelo na prvi mah tudi verjetno,

* Iz Narodne obrane br. 18 od dne 15. septembra 1927.

L I S T E K.

Dr. R. Andrejka:

Oris sedanjega stanja našega društvenega prava.

(Nadaljevanje.)

Formalni pogoji pri predložitvi pravil.

Društveni zakon zahteva, da se predlože pravila v petih enakih glasečih izvodih. En zavod je določen za stranko, drugi izvod za društveno oblastvo kot originalni izvod pri presojanju pravil, tretji izvod za pristojnega srezkega poglavarja, ki vodi društveno statistiko, četrti izvod za zbirko pravil pri velikemu županu in peti izvod za društveno statistiko, ki jo je vodila preje centralna statistična komisija.

Ti predpisi so se v praksi glasom internega razpisa ministrstva notranjih del z dne 13. oktobra 1926, D. z., broj 8470, deloma spremenili s tem, da se zahtevajo samo štirje izvodi. Poleg tega pa ministrstvo zahteva, da morajo biti pravila vsaj v dveh izvodih opremljena z originalnimi podpisami predlagateljev odnosno, kadar se predlagajo spremenjena pravila, z originalnimi podpisani onih društvenih

a žal ni res. Na vprašanje, je-li je opaziti ta vpliv, je odgovoril poljedelski strokovnjak nekega veleposestva, ki je v tujih rokah, da tega vpliva ni opaziti. Mi nimamo, pravi on, nikakega stika s kmetom drugače nego pri sodišču, kadar se tožimo. Kmet ima svojo pasmo živine, svoj način življenja, dela in obdelovanja polja, dočim imamo mi naš način življenja in dela ter drugo pasmo živine. Tudi se kmet na nas ne ozira in nas ne ponesema, ker nas ne more, kajti mi delamo z velikim kapitalom in s stroji, on pa z rokami.

Na veleposestvih v Hrvatski, Slavoniji in Vojvodini so ravnatelj in uradniki tujci in kot taki ne morejo imeti nikdar vzornega posestva za okoliški svet, niti ne morejo našim ljudem svetovati. Iz tega razloga je treba ta veleposestva razdeliti tudi takrat, ako merijo izpod 500 juter zemlje.

V gozdarskih podjetjih so vsi uradniki, ki pridejo v stik z ljudstvom, običajno tujci, ki ne morejo imeti nikakega kulturnega vpliva na svojo okolico, ker nimajo z njimi zvez: niso jim niti v sorodstvu, niti v botrinji, niti jih ne veže prijateljstvo. Imajo pa lahko pač slab vpliv na ljudstvo, ako govore slabo o naši državi in njeni ureditvi, o naših narodnih ljudeh, o njih običajih in življenju. Načina dela, to je organizacije dela v gozdskih podjetjih se naši ljudje niso priučili toliko, da bi mogli sami delati, ker jih tujci ne uvajajo v svoje posle. To velja za vsa podjetja, ker se naši ljudje načelno ne uvajajo v posle iz strahu, da bi ti potem poslov ne odvzeli tujcem, ali da bi ne zaslužili boljše na račun tujcev. Nobeden tujcev v naši industriji ne čita naših časopisov in se ne bavi z našo glasbo, ne pospešuje niti naše prosvete in naše umetnosti, niti ne hodijo v naša kopališča. Glavni gospodarji teh podjetij ne stanujejo v naši državi, a vsi tujci odnašajo svoje zaslužke v inozemstvo in tam zidajo hiše in z denarjem, zasluženim pri nas, povečujejo materijelno kulturo svoje države. Ako greste v kako veliko gozdno podjetje v naši državi (v Bosni), vidite eno-, dvonadstropno hišo s šestimi sobami, kjer je nastanjen gospodar, kadar pride z Dunaja. Taisti gospodar je iz dohodkov, pridobljenih v naši državi, zidal šestnajst (16) velikih hiš na Dunaju, katere bi napolnile v Sarajevu eno najlepših ulic, ako bi jih zidal v Sarajevu. Nikjer ne vidimo, da bi tujci stanovali v bližini podjetij in da bi bile njihove hiše zbirališče naše inteligence ali središče za zaščito naše umetnosti in dobrotelosti, kakor so take hiše v inozemstvu.

Buržoazija je nosilec nacionalizma in kulture v vsaki državi. Tako je to pri nas v Srbiji, ni pa to tako v Voj-

vodini, Bosni, Hrvatski in Slavoniji, ker tam večji ali manjši del buržoazije ni naroden.

Od buržoazije prehaja kultura na kmeta in delavca. V posameznih slučajih težko prehaja, ker se v naši buržoaziji nahajajo tujci, ki so nampram našemu narodu v istem razmerju kakor voda in olje in vsled tega ne vplivajo na narod. Da bi mogla imeti ta buržoazija vpliv na narod, bi morala postati narodna, ako se ne more več razbiti in razgnati, da bi napravila prostor narodni buržoaziji, ki bi blagodejno vplivala na narod. Tujci ne samo, da niso nosilci naše kulture in našega duha, ampak so nosilci vsega, kar nam je nasprotno in nosilci najnevarnejše mržnje napram nam ter pospeševalci notranjega nerada in nemira. Tujci so v naši buržoaziji kakor kukavičeno jajce, položeno v gnezdo ptice, ki naj ga izleže in odgoji, a ko doraste odleti h kukaviči namesto k ptici, ki ga je izvalila.

Doklej bomo še mi valili v našem gospodarstvu tujce, od katerih imamo iste koristi kakor ptica-valilka od kukavice?

Svetovni pridelek hmelja 1927.

Češka hmeljska eksportna družba razpošilja vsakoletno poročilo o pridelku hmelja:

Pomanjkanje hmelja v povojnih letih je bila posledica izrazito manjše produkcije finejših vrst hmelja, na drugi strani pa nadprodukcije slabših vrst, ki za produkcijo vležanega piva niso pripravne. Že leta 1925 smo opozarjali, da se more bistveno znižanje cen hmelja pričakovati šele tedaj, ko se bodo produkcijske razmere prilagodile konsumnim, torej ko se bo pridelovalni prostor finega hmelja zelo povečal. Lani smo statistično dokazali, da se je leta 1925 ta proces pričel s tem, da se je omenjeni prostor povečal za 14,7%, dočim se je s slabšimi kvalitetami obdelani svet povečal samo za 1,7%. Leta 1926 je bila ta prilagoditev produkcijskih razmer konsumnim razmeram še izrazitejša; kvalitetni deležni dvig je znašal ca 27%, nekvalitetni pridelek je skoraj stagniral. Ta močni prirastek je izražen že v letošnjem pridelku; nove lanske naprave rodijo letos že precej velik pridelek. Letošnji povišek obdelanega sveta se bo izrazil šele v pridelku bodočega leta; vendar lahko ugotovimo, da se je leta 1925 započel proces prilagoditve pridelovalnega prostora potrebam nadaljeval tudi letos in da je pridelovalni prostor kvalitetnega hmelja v primeri z letom 1926 narasel za ca 24%, dočim je z nekvalitetnim hmeljem obdelani prostor ostal zopet skoraj nespremenjen.

Sledeči seznam nam ta proces statistično izrazi (obdelani prostor je izračunjen v hektarjih):

	1924	1925
Nekvalitetni obdelani svet	21.800	22.200
Kvalitetni obdelani svet	28.700	32.800
Svetovni prostor	50.500	55.000
	1926	1927
Nekvalitetni obdelani svet	22.500	22.500
Kvalitetni obdelani svet	41.500	51.500
Svetovni prostor	64.000	74.000

S kvalitetnim hmeljem obdelani svet je meril leta 1924 ca 57% vsega s hmeljem obdelanega prostora, leta 1925 skoraj 60%, leta 1926 skoraj 64% in letos že skoraj 70%. Zapravimo si predvsem, da se je s kvalitetnim hmeljem obdelani svet povečal od l. 1926 na l. 1927 za ca 24%. Na tem obdelovalnem prostoru se je skoraj v vseh produkcijskih deželah hmelj od početka naprej dobro razvijal in je v splošnem na boleznih in mrčesu manj trpel kot lani.

V nemških produkcijskih okrajih so vladne odredbe za boj proti glavnim hmeljskim škodljivcem in zlasti proti peronospori imele zelo lepe rezultate. Na koncu avgusta nastopivše slabo vreme je pa peronosporo v onih nasadih, ki niso bili zadostno pobrizgani, zopet poživilo. To ni toliko škodovalo kvantiteti kot kvaliteti. V Češkoslovaški so škodljivci rastlini prizanesli, razen običajnih uši. Poročila o nastopu peronospore v žatskem okraju niso bila dokazana in so jih razširjali bolj iz tendenčnih razlogov. Nasprotno se pa v Alzaciji hmeljarjem ni posrečilo, da bi premagali peronosporo, in je kvalitativna škoda tam zelo velika. Ne ve se pa še, koliko je trpela kvantiteta. Ostali kontinentalni produkcijski okraji izkazujejo razen Bačke vseskoz dobro, ponekod celo izvrstno stanje. V Bački je trpela rastlina vsled dolgo trajajoče suše, tako da se mora kljub ogromnemu prirastku obdelanega sveta računati s tem, da pridelek ne bo večji od lanskega. Na Angleškem je dosegla družba Hop Growers Ltd znižanje nasadnega prostora za 10% (hop = Hopfen = hmelj, grower = producent, kmet, rejec). Počakati je treba, če se bo tej družbi posrečila nadaljna 10 odstotna omejitev produkcije s tem, da 10 odstotkov nasadov ne bo potrgala. Ker vrhu tega vreme na Angleškem hmelju ni bilo prijazno, je treba računati z bistveno manjšim pridelkom kot lani. Znano je, da so v Angliji zaloge iz prejšnjih pridelkov zelo obsežne in cenijo neprodane količine iz let 1925 in 1926 na 140.000 do 180.000 stotov. Ostanke pridelka iz leta 1924 v višini ca 85.000 stotov so pripeljali v letošnji pomladi na kontinentalni trg in se nahajajo sedaj v Ostende (Belgija). Ameriški pridelek bo spričo pomnoženih nasadov dosegel letos bistveno večji znesek kot lani.

funkcionarjev, ki zastopajo društvo na zunaj. Ministrstvo zahteva v svoji praksi še nadalje, da morajo biti ti podpisi podpisani z »mastilom« (tintu.)

Od pravil samih se mora nadalje zahtevati, da so točno in razločno pisana, da v njih ni nobenih popravkov in da so, ako so obširnejša, tudi vezana, odnosno sešita. So to formalni predpisi, ki se zahtevajo od vsake vloge, ki ima služiti kot posvedočba odnosno kot ustanovna listina. Sicer pa je postopek glede odpremljenja pravil ostal isti, samo, da se en izvod, ki je bil preje določen za centralno statistično komisijo, pošilja ministrstvu notranjih del neposredno za njegovo evidenco.

Nadaljni formalni zahtevki ob predložitvi pravil je, da je vloga pravilno kolekovana. Uvodoma smo že naznačili, da vloga glede potrditev pravil ni prošnja; iz tega bi sledilo, da bi zadostoval kolek po tar. post. 1. taksni zakona, to je kolek za 5 dinarjev. Ker pa vsako društvo reflektira na to, da izda društveno oblastvo o tem njegovem naznanilu tudi rešitev in ker je to v zakonu samem določeno, se mora, kakor pri vsaki drugi vlogi, kjer se zahteva rešitev, za to plačati še kolek za 20 dinarjev po tar. post. 5. taksnega zakona. Vlogi priložena pravila se kolekujejo kot priloge z 2 Din od vsake

pole. Za potrditev na pravilih samih (klavzula: »Pričujočih pravil ne prepuščajem«) bi se po stališču, ki ga zavzema v zadnjem času ministrstvo notranjih del, morala plačati povrh še taksa iz tar. postavke 43 taksnega zakona, to je za prvo polo 10 Din, za vsako nadaljnjo polo, ki je preko 1 pole, 5 Din. Ker pa se vrne predlagatelju ali društvu samo en izvod od predloženih pet izvodov za njegovo privatno porabo, ostali štirje izvodi pa služijo uradnim namenom, so ti štirje izvodi po pripombi 4. k tar. postavki 43. na vsak način oproščeni od te takse.

Po členu 5, točke 5, zakona o taksah so od plačevanje taks za vloge in prošnje oproščena: gospodarska, vojaška, humanitarna, dobrodela, zdravstvena, telovadna, umetniška, književna in v obče prosvetna društva, če služijo obči državi ali narodni koristi in če nimajo za namen denarnega dobička. Oproščena pa niso ipso iure, ampak je za to izposlovati odobrenje finančnega ministra po posebni prošnji. A tudi oprostitve velja le za vloge in prošnje po tar. post. 1, torej za takso 5 Din, ne pa za takso za rešitev po 20 Din (tar. post. 5). Ona društva, katerim se priznava ta pravica, morajo to na čelu svoje vloge ali prošnje označiti s štampiljko, za katero je

predpisano sledeče besedilo: Oproščeno samo od plačanja takse (tar. p. 1) z odlokom gospoda ministra finance od dne ..., št. ... Ako je tako društvo oproščeno od takse za prošnje in vloge, so oproščena od plačevanja takse tudi pravila, ker se morajo smatrati za integrirajoči del vloge.

Ako vloga in njene priloge, čeprav društvo ni oproščeno, sploh niso ali pa nezadostno kolekovane, potem se po členu 231. taksnega pravilnika v prečanskih pokrajinah vloga vrne vlagateljem s pozivom, da položijo v 30 dneh, šteti od dne izdanega poziva, potrebno takso. Ako tega ne store, se vloga ne smatra za vloženo. V Srbiji se nekolekovane vloge sploh ne vzamejo v razpravo, ampak se položijo med spise. (Člne 12. začasnega zakona o državni trošarini, taksah in pristojbinah z dne 27. julija 1921, Sl. Nov. 51.152, Ur. L. 259.)

Stranka, ki je predložila pravila društvenemu oblastvu, ima po § 5 pravico, da zahteva od njega potrdilo, da je določeno dne vložila pravila. To potrdilo se ji mora izdati, saj je zanj eventualno važen dokaz, ker se računata do tega dne naprej v breme oblastvu štiritedenski prekluzivni rok § 6 društvenega zak.

(Dalje prihodnj.)

Posetite Pokrajinsko razstavo „Ljubljana v jeseni“!

Tako kot lani sestavimo tudi letos samo začasno cenitev svetovnega pridelka na podlagi sedanjega stanja, si pa pridržujemo priobčenju zaključnih številke šele tedaj, ko bodo znani pridelki vsaj v najvažnejših proizvodnih pokrajinah.

Na najbolj pereče vprašanje, kakšne bodo letošnje cene, se brez pretiranega optimizma lahko odgovori, da pričakujejo bistveno nižjih cen. Zvišani proizvodnji prirojena zmerna začetna cena bo trdna podlaga za zdravi razvoj hmeljskega trga; omogočila bo producentu, da bo veliki letošnji pridelok pospravil, in bo dal pivovarstvu pobudo, da ne bo več kupoval iz roke v usta, kot je delal to v prejšnjih letih, temveč da si bo z nakupom vse potrebe vprašanje hmelja za dobo enega leta prignil iz glave.

Začasna cenitev svetovnega pridelka 1927.

Pridelek v stotih po 50 kg.			
Producijska dežela	1926	1927	
Češkoslovaška	212.000	250.000—	265.000
Nemčija	82.000	195.000—	215.000
Francija	89.000	95.000—	105.000
Jugoslavija	60.000	75.000—	90.000
Poljska	35.000	40.000—	45.000
Belgija	45.000	55.000—	60.000
Avstrija, Ogrska, Rumunija	3.000	4.000—	5.000
Rusija	25.000	25.000—	30.000
Evrop. kontinent	551.000	739.000—	815.000
Anglija	337.000	240.000—	260.000
Evropa	888.000	979.000—	1.075.000
Kanada	9.000	11.000—	12.000
U. S. A.	270.000	300.000—	320.000
Avstralija, Nova Zelandija	20.000	16.000—	18.000
Svet. pridelok	1.187.000	1.306.000—	1.425.000

Kakor vidimo, računi češka statistika za Jugoslavijo s 25 do 50 odstotnim prirastkom, za evropski kontinent s ca 40 odstotnim, za vso Evropo s ca 16 odstotnim (vsled manjšega angleškega pridelka), za ves svet tudi za približno isti znesek.

OBRETNOSTNA MERA V AMERIKI.

V prepiru, če je Federal Reserve Board (urad) upravičen, da določa obrestno mero, je dejal senator Borah, da hoče kongres izrecno preprečiti pooblaščenju boarda do kateregakoli gospodarstva v finančnem življenju Amerike. Predlog, naj Federal Reserve Board določa spremembe v obrestni meri, je stavila svoj čas spodnja hiša, pa ga je senat odklonil. Borah je nazadnje dejal, da se popolnoma strinja z nazorom senatorja Glassa, prejšnjega zakladnega tajnika Federal Reserve Boarda; Glass je dejal, da Fed. Res. Board po zakonu nima nobene pravice, da bi določal obrestno mero, razen v prav izrednih slučajih. Večina bankirjev se je izrekla proti temu, da je Fed. Reserve Board v Chicagu znižal obrestno mero ondote Federal Reserve banke.

Trgovina.

Seznam članov borznega razsodišča v Zagrebu je interesentom na vpogled tudi v pisarni Zbornice za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani.

Italijanska zunanja trgovina. Po poročilih v italijanskih listih kaže sicer italijanska zunanja trgovina prvih 8 mesecev tekočega leta zmanjšanje deficita na 4.3 milijarde lir napram 6.8 milijarde v istem razdobju leta 1926, vendar pa je obseg zunanje trgovine občutno nazadovale. Vrednost izvoza je padla na 10.2 milijarde napram 11.5 milijarde v prvih 8 mesecih leta 1926., vrednost uvoza pa na 14.5 milijarde lir napram 18.3 milijarde v istem razdobju leta 1926.

Zunanja trgovina Anglije. Bilanca angleške zunanje trgovine v avgustu izkazuje sicer v primeri s štrajkovnim lanskim avgustom bistveno zboljšanje, a se ne bistveno razlikuje od številke letošnjega julija. Vse avgustovske importe računimo na 90.1 mil. funtov, kar pomeni napram juliju nazadovanje za 3.2 mil. funtov in napram lanskemu avgustu nazadovanje za 12 mil. funtov. Eksport je znašal 59.4 mil. funtov, za 3.2 mil funtov več kot v juliju in za 9.6 mil. funtov več kot v lanskem avgustu. V preteklih 8 mesecih tekočega leta je znašal import 800.6 mil. funtov ali 3.2 mil. funtov manj kot v isti dobi prejšnjega leta, od koje dobe pa pridejo trije meseci v čas štrajka. Eksport od 1. januarja t. l. do 31. avgusta t. l. je znašal 457.8 mil. funtov, lani v istih mesecih pa 445 mil. funtov. Zopetni eksport prvih letošnjih osmih mesecev je s 84.7 mil. funtov isti kot lani.

Prepoved izvoza neobdelanega hmelja. V zadnjem času so neke inozemske hmeljske strokovne revije iznesle vest, da bi bilo izdalo ministrstvo poljedelstva in vod neko naredbo, ki bi prepovedovala eksportiranje neobdelanega hmelja. Sekcija hmeljskih trgovcev pri Sreskem gremiju trgovcev v Celju je takoj po zbornici TOI. v Ljubljani intervenirala pri merodajnih faktorjih ministristva, odkoder je prejela zatrdilo, da ministrstvu o taki in slični naredbi ni ničesar znanega in je taka vest brez vsake stvarne podlage. Toliko prizadetim v informacijo. — Načelstvo.

Mednarodni trg žice. Vršijo se pogajanja na mednarodnem trgu žice med Nemci, Belgijci, Nizozemci in Čehi. Belgijci zahtevajo izvoz 9500 ton svoje produkcije na Nizozemsko, o čemer se drugi producenti doslej še niso izjavili. Belgijci upajo, da bo Nemčija v tekmovalnem boju na nizozemskem trgu šla belgijskim producentom na roko.

Davki in takse.

Pobiranje davčne varščine. Ministrstvo financ je z razpisom z dne 5. avgusta 1927, št. 90348, odredilo, da se odklok z dne 16. junija 1927, št. 70215, s katerim je bilo ukinjeno pobiranje 4% davčne varščine, ne nanaša na tuje podanike in na naše državljanke, ki nimajo protokolirane izvozne ali uvozne firme. Nekateri carinarice so tolmačile pojem protokoliranja tako, da so zahtevale davčno varščino od vseh domačih podjetnikov, ki niso mogli dokazati, da je njihova firma sodno protokolirana. Ker je v Sloveniji dolžnost sodne protokolacije odvisna od obsega firme, odnosno od višine predpisanega davka, pri nas velik del podjetij ni sodno protokoliran, ampak samo prijavljen obrtnim oblastvom. Da se vsled tega v Sloveniji nastale nepravilnosti pri pobiranju davčne varščine preprečijo, je Zbornica za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani intervenirala na merodajnih mestih potom Centralne industrijskih korporacij v Beogra-

du in dobila zagotovilo, da se izda v najkrajšem času pojasnilo, da se oprostitve od 4% davčne varščine pri uvozu in izvozu nanaša na vsa podjetja, ki so prijavljena obrtnim oblastvom, čeprav niso sodno protokolirana.

Denarstvo.

Notranje rusko posojilo. Predsednik ruske državne banke Scheinmann je izjavil, da bo v kratkem objavljen v inozemstvu dekret sovjetske vlade, tičeč se izvoza notranjih ruskih posojil v inozemstvo. Pogoji za inzemske kupce so prav ugodni. V pravkar izdanem industrializacijskem 6-odstotnem posojilu se podpisovanje dobro nadaljuje, tako da mislijo na zvišanje prvotnega zneska za 200 milijonov rubljev. Glede ruskih posojil doma in na tujem smo priobčili že par informativnih člankov.

Ljubljanska borza.

Tečaj 21. septembra 1927	Povpr. ševanje Din	Ponudba Din
DEVIZE:		
Berlin 1 M	13'515	13'545
Curih 100 fr.	1094'—	1097'—
Dunaj 1 šiling	7'9925	8'0225
Newyork 1 dolar	56'65	56'85
Praga 100 kron	168'05	168'85
Trst 100 lir	308'375	310'375

RAZNO.

Kanadski pridelok. Kanadski statistični urad je cenil na koncu avgusta kanadski pšenični pridelok na 458,741.000 bušlov. Se pred enim mesecem so cenili pridelok na 357,367.000 bušlov. Lanski končni pridelok je znašal 469,000.000 bušlov, dosedanje rekordno leto 1923 je dalo 474,000.000 bušlov. Pridelok ovsa so cenili na koncu avgusta na 502,000.000 bušlov; na koncu julija 429,000.000 bušlov; lanski pridelok 383,000.000 bušlov.

Rekonstrukcija tokajskih vinogradov. Kakor vemo, spadajo tokajska vina med najboljša ogrska vina. Med vojsko so ondote vinogradi zelo trpeli. Sedaj je započelo ogrsko poljedelsko ministrstvo akcijo za uspešno podpiranje tokajškega vinogradništva. Najprej bodo kreditirali producentom večje množine modre galice in jim bodo omogočili intenzivno gnojenje vinogradov. Skozi pet let bodo razdelili vsako leto 500.000 ameriških sadik s 50-odstotnim popustom v cenah. Za obnovo vinogradov hočejo dovoliti vinogradnikom posojila po nizki obrestni meri.

Drobne vesti. Zadnje poročilo ameriškega poljedelskega urada je na bombaznem trgu zelo učinkovalo in je po prejšnji nenaravni hausse pognalo cene nenadoma navzdol. — Med Francijo in Ameriko je izbruhnil hud carinski spor in pravijo, da so izgledi za poravnavo prav slabi. — Število brezposelnih na Nemškem je padlo že pod 150.000. — V bodočih letih bodo cestno omrežje na Ogrskem moderno izgradili in bodo postavili v to svrhu vsako leto 20 milijonov pengö v proračun. Začeli bodo s cestno, ki vodi iz Budimpešte proti Dnuaju. Poljska pota bodo popravili po ameriškem sistemu in z ameriški stroji. Za zgradbo cest bodo porabili v prvi vrsti cement. — Na pravkar otvorjenem velesejmu v Solunu so oficijelno zastopane samo Poljska, Rumunija, Ogrska in Bolgarija. — Obtok bankovcev na Francoskem je znašal 15. t. m. 53.800 milijonov, predjmi Francoske banke državi pa 24.400 milijonov. — Španska vlada namerava ustanoviti posebno banko z delniško glavnico enega milijona funtov, da bi opravljala posle pravkar zrušivših se zasebnih bank. — Češkoslovaška Narodna banka je razpolagala 15. t. m. z 2025

milijoni Kč deviz proti 1378 milijonom v lanskem letu. Obtok bankovcev je pa znašal 6678 milijonov Kč in je bil približno isti kot lanski v tem času. — Italijanski producenti konoplje so spričo ne posebno ugodne letošnje produkcije sklenili, da bodo v bodoče eksport bolj organizirali in pridelovanje bolj uredili, da pride produkcija spet na predvzno višino. — Mitchell, predsednik newyorške National City Bank in National City Co., se mudi te dni v Berlinu in ima razgovore z dr. Schachtom, predsednikom Nemške državne banke, dr. Köhlerjem, nemškim državnim finančnim ministrom, ter z voditelji nemških velebank; National City Bank je največji bančni zavod Amerike. — Menda bodo predlagali Čehi zvišanje njim prideljene kvote v jeklenem kartelu; sedanja kvota 1,743.000 ton jim ne zadostuje.

Gospodarske vesti. Na zborovanju industrijskih in veletrgovskih krogov v Bukarešti se je izrekla želja po ustanovitvi rumunskega sladkornega monopola; utemeljevali so jo s tem, da je razlika med domačimi in eksportnimi cenami domačim konsumentom v kvar. — Dividenda podjetja umetne svile Bamberg bo najmanj 12odstotna. — Zakasnitev novega Forda je na ameriško jekleno industrijo neugodno vplivala, zlasti na tovarne pločevine. Delajo samo s 50% produktivne kapacitete. — Družba »Minimax« bo za poslovno leto 1926/27 izplačala 10odstotno dividendo na osnovne in 9odstotno na vrednostne delnice. Novo leto se je dobro pričelo in je tovarna zaposlena že za več mesecev naprej. Glavnico bodo zvišali od 1,560.000 na 4 milijone mark, nove delnice dobijo stari delničarji v razmerju 2 : 1, po tečaju 115. Nove delnice so na dividendi poslovnega leta 1927/28 udeležene s polovico. Sedaj ustanavlja družba podružnico v Newyorku. — Položaj nemške strojne industrije v avgustu je bil nespremenjen; avgust je kupčijsko itak miren mesec. Položaj posameznih panog strojne industrije ni enoten. — Avstrijsko-orientalska trgovska zbornica izkazuje v letu 1926 tudi letos rastoče število članov. Poleg dosedanjih dežel (Egipta, Grške, Palestine, Sirije in Turčije) je pritegnila družba v svoje delovanje še Albanijo in Bolgarijo. V svrhu intenziviranja in koncentracije gospodarskih odnošajev s Palestino so ustanovili pred kratkim posebno palestinsko sekcijo. — V Libercu na Češkem se vršijo pogovori glede mednarodnega razsodiščenega dogovora v volneni industriji in drugih vprašanj, tičečih se te industrije. — Občni zbor češkoslovaške podružnice Vacuum Oil Cie je sklenil, da bo čisti dobiček v znesku 6,250.000 Kč prenesel na novi račun, s čimer se bo saldo z gub iz prejšnjih let znižal na 9 milijonov. Delniško glavnico bodo znižali na 60 milijonov Kč. — Češkoslovaške tekstilne tovarne so cene svojih izdelkov zvišale deloma za 20%. — Producerski kontingent špirta v Češkoslovaški so za prihajajočo kampanjo zvišali od 550.000 na 600.000 hl. Dvig je posledica ugodnega krompirjevega pridelka. — Sedaj je prišla na vrsto še Federal Reserve Bank of Minneapolis in je tudi ona znižala obrestno mero od 4 na 3½%. — V pogajanjih glede ustanovitve češkoslovaškega sladkornega kartela se je dosegel načelen sporazum. Vsi člani odbora so se izrekli za dolgoletni kartel in je postalo vprašanje provizoričnega kartela zato brezpredmetno. Vsi delajo na to, da se pogajanja kakor hitro mogoče zaključijo. — I. G. Farben je nakupila v zadnjem času obširna posestva v bližini Frankfurta, da bodo napravili tam upravna poslopja, laboratorije in stanovanja. — Znesek novih emisij, ki bodo izdane v bodočih mesecih v Ameriki, cenijo na ½ do 1 milijona dolarjev. Poleg domačih in nemških posojil govorijo tudi o poljskem posojilu v znesku 60 milijonov dolarjev in o posojilu republike Colombia v znesku 25 milijonov dolarjev. — V plovbnih krogih mislijo, da pomeni vožnja črte White Star v Kanado, ki bo šla s 1. januarjem preko Havrea in Southamptona prvi korak k temu, da tudi »Majestic« in »Olympic« ne bosta vozili več preko Cherbourga. — Poljska in Nemčija sta prosili Češkoslovaško, da

VELETRGOVINA
kolonijalne
in špecerijske robe
IVAN JELAČIN
LJUBLJANA
ZALOGA
sveže pražene kave,
mletih dišav
in rudninske vode.
Točna in solidna posrežba!
Zahtevajte cenik!

Telefon 2578 Ustanovlje- no l. 1886. **TOVARNA KISA** Ustanovlje- no l. 1886.
Jernej Jelenič, Ljubljana, Stara pot 1
(poleg Leonišča) priporoča svoj priznani dobri (poleg Leonišča)
„Majarončkov“ špirtov in vinski kis ter prvovrsten kis za vlaganje sočivja.

jima predloži svoj kartelni zakon, da služi stalnim tamošnjim korporacijam v študijske svrhe. Na Češkoslovaškem je sedaj 63 kartelov, ki jih imajo oblasti v evidenci. — Kakor vemo, je Poljska banka zaradi pasivne trgovske bilance kredite zelo omejila. Ker je pa sedaj zaključek letine izredno ugoden, bo postal velik del vezanih sredstev prost, in bo pričela banka zopet s **prožno kreditno politiko**, prilagodeno gospodarskim potrebam. Že v bodočih dneh se bo izvršilo kreditno zvišanje, in bo gotovo izginila nervoznost na poljskem denarnem trgu. — **Produkcija zlata v Transvaalu** je v avgustu z 843.000 uncami v vrednosti 3.609.000 funtov dosegla rekord. — Prusija hoče najeti v Ameriki **posojilo** v znesku 30 milijonov dolarjev.

* * *

BOMBAŽ OD GRMA DO TKANINE.

Od celokupnega svetovnega prebivalstva, ki ga cenijo na 1600 milijonov, bo komaj peti del, ki v vsaki obliki lahko pogreša izdelek bombaževine rastline. Prava domovina bombaža so obali tihega oceana in Indija. Prve zgodovinske sledove najdemo okoli osmega stoletja p. K. v knjigah Manu, kjer se bombaževi izdelki navedejo v obrednih spisih Brahmanov. Herodot pripoveduje v petem stoletju p. K. o neki indijski rastlini, ki daje volno, iz katere si tamošnji ljudje izdelujejo obleko. Daljni svedoki zgodovinske bombaževine Aleksander Veliki, admiral Nearchus in pozneje Plinius, ki opisuje indijski bombaž pod imenom »Gossypines« in to je izvor botaničnega naziva »Gossypium« za bombažno rastlino. Periplus (leta 63. p. K.) pripoveduje, da prihajajo na zapadno afrikanško obal iz Indije izdelki bombaževine trgovine. V zgodovini Egipta se pojavi še-le v tretjem stoletju p. Kr. prvi sled bombaža in to samo kot dragocenost posebne vrste. Dolga stoletja namreč je bombaž služil za luksuz in še-le tisočletna kultura mu je pripomogla do veljave splošne potrebe in porabe. Še-le v osemnajstem stoletju je v bombažni industriji nastal temeljit preobrat, ko so na Angleškem izumili prve tipe tkalnih strojev, s katerimi se je dalo bombaž racionalno predelavati. Nastopila je doba velikpotezne bombažne industrije, ki se je za prihodnja dva stoletja osredotočila v Angliji, naravno, ker je Indija še vedno ostala glavni dobavitelj surovine. Proti koncu osemnajstega stoletja je potreba po bombaževini v Evropi že presegala dobavno zmogljivost prejšnjih virov, poseči je bilo treba na druga sposobna ozemlja za bombažne nasade; osobito Amerika si je kmalu osvojila to kulturo, ki so jo začeli gojiti v Virginiji ter v severni in južni Karolini. Leta 1786. je znašal izvoz iz teh pokrajin 900 funtov in je sedem let pozneje že narasel na 497 tisoč funtov, oziroma kakih 1000 bal. Že po daljnjih dveh letih se je izvozilo 3000 bal. Novi, izpopolnjeni stroji so naglo pospeševali potrebo po večji količini surovine; izvozna statistika navaja 1795. že 27.500 bal, leta 1825. celo 600.000 in leta 1835. je bil prvi milijon prekoračen, višek pa se je dosegel v dobi 1914/1915

z 16.700.000 balami. V svetovni produkciji bombaža prednjači Amerika s približno 80%. Razen omenjenih pokrajin so se bombažne kulture še poprijele: Georgija, Alabama, Missisipi, Louisiana, Arkansas, Tennessee in Texas. Sicer so tudi stara produkcijska središča še z vso vnmemo gojila bombažne kulture in uspešno napredovala v pridelovanju te surovine, ali vsekakor je bila še leta 1925. Amerika s 56% na svetovni žetvi udeležena. Tudi pri uvozu na evropska tržišča je Amerika še danes daleč v prvenstvu, saj znaša uvozni količnik v Nemčijo že preko 81%. Monopolno stališče Amerike, ki ga takorekoč zavzema v bombažni produkciji, opravičuje tudi njen vpliv na določitev svetovne cene, in ni čuda, da so kolonijalne države evropske celine poskušale z bombažno kultivacijo svojih posestev otresti se neprijetne odvisnosti. Pred vsemi si je prizadevala Anglija kot glavna dobaviteljica Indije zopet priboriti primeren delež svetovne produkcije. Še vedno stoji Anglija z 567 milijoni vreten na čelu vseh obdelovalnih dežel. Posrečil se je dvig indijske produkcije zadnjih 20 let na 51 milijonov bal, nekaj skromnejši je bil uspeh v Egiptu. S posebno vnmemo se je Anglija lotila kultivacije z bombažnimi nasadi v tropični Afriki in Sudanu; toda pomanjkanje delovnih moči je tudi tukaj oviralo zaželjeni razmah. Bombaž še pridelujejo: Centralna Azija, Kitajska, Japonska, Korea, Centralna in Južna Amerika in Mala Azija; vse skupaj kakih tri milijone bal na leto. Pridelana svetovna količina bombaža je razvidna iz sledečih podatkov statistike agrikulturnega urada U. S. A. v milijonih kilogramov: v kampaniji leta 1905/06: 3659; v kampaniji leta 1914/15: 6215; v kampaniji leta 1918/19: 4154; v kampaniji leta 1921/22: 3085; v kampaniji leta 1924/25: 5359. — Globoke razlike kažejo na dobre in slabe letine. Tekoče leto obeta zopet jako bogato žetev v Severni Ameriki. Seveda zadnje poplave Missisipija ne bodo ostale brez težkih posledic. Produktiviteta pa še davno ni dosegla skrajne meje, kajti samo Amerika je v stanu pridelati na leto približno 13.106 milijonov kilogramov bombaža, torej dosti več, kakor bi ga vse človeštvo na svetu rabilo, da se popolnoma v bombaževino zavije, kar bi pri 1600 milijonih, računano na glavo 7½ kilograma, znašalo še-le 12.000 milijonov kilogramov. — Bombažnih rastlin poznamo kakih 40 vrst, ampak za predelavo pridejo samo nekatere enoletne v poštev. Do malega vsa ameriška produkcija in pretežni del azijske in afrikanške je takozvana »Upland«-volna, ki je mehikanskega izvora. Ta Upland odgovarja najbolje vsem rentabilnim zahtevam producentov in industrije. Razmeroma majhne obdelovalne režije vržejo kvalitativno in kvantitativno zadovoljivo žetev. Od hektara se pridelava povprečno poldruga bala. — Niti tega prediva so 20 do 45 mm dolge in zadostujejo za izdelovanje tkanin srednjih kakovosti. Daljše niti daje egiptovski bombaž, ki ga vsled tega rabijo za finejše izdelke. Surovina je tudi v barvi različna, in najdemo predivo snežne beline,

potem zopet rdečkasto, žolto in sivo; izluži se iz orehu podobnega sadu kot semenska nit, ki prikopi pri dozorenju iz lupine in je znotraj s semenskimi koščicami zaraščena. Kakovost pridelane volne se presodi po dolžini niti, po barvi, jakosti, svitu in čistoti. Povprečno se pridelava iz enega sadu 40—80 gramov, od teh čiste in rabljive volne pa 26—38%. S Posebnimi pripravami je treba zrnje izločiti od volne predno pride ista v običajnih balah po 216 kg na trg. Razen Amerike pride danes za evropski trg samo še Egipt v poštev, kjer so bombažni nasadi zadnja desetletja prav lepo napredovali. Od tam pride takozvana »Mako«-volna, po njenem kulturnem pionirju Mako-Bey, ki je rastlino vzgojil po peruanskih sadikah, in ki daje izvrstno sivkasto blesteče predivo, približno 500 kg od hektara. Podobne vrste egiptovskega izvora so »Mitafiki«, »Abbasic«, »Ioanovitch« in »Ashumi«. Jako prikladno podnebje Egipta in na točne obroke odmerjena padavina pospešujeta pridelovanje, ki ga drugod ovira nesigurnost vremena. Sicer pa kultivacija bombaža ni posebno občutljiva in uspeva do malega povsod med 42. pasom severne in 36. pasom južne širine; ampak njena ekonomija je odvisna od cene delavskih moči ter se tam ne izplača, kjer so mezde previsoke. Bombaževine sadike se razvrstijo po 40—50 cm narazen, zemlja se mora vedno očistiti plevela in je treba nasade po petkrat okopavati. V šestih mesecih je rastlina dozorela in je godna za žetev. Potem se vejevje odreže ter v ognju uniči. Bombažna semena, s katerimi so prej krmili živino, sedaj izkoriščajo za izdelavo olja, vsebujejo namreč 15% maščobe ter 33½ moka in predstavljata ta postranski produkt samo za Zedinjene države na leto za 5.200 milijonov dinarjev vrednosti. Iz moka se pridelava še prav tečna krma, in celo neka precej užitna človeška hrana se dobi iz te semenske omlatve. Iz 1000 kg narazetega bombažnega sadu se pridelava 400 kilogramov moka, 360 kg lupin, 150 kg olja, 20 kg čiste volne in ostane 70 kg odpadkov. Glavni pridelalec bombažne rastline je bombaž, ki se rabi v prvi vrsti za razna prediva, za sukanec in tkanino; potem se izdela iz njega vata, eksplozivna volna, celuloid in kolodijum. Največ bombažne surovine potrebujejo predilnice in tkalnice, ki na milijonih vretenih predelajo ogromne množine tega blaga. Svetovne cene bombaževine narekuje še vedno Amerika, njene borze v New Yorku in New Orleansu zbirajo gradivo za ugotovitev svetovne žetve po količini in kakovosti in določajo vrednostno pariteto. Cene se določijo po centih (1 stotina dolarja) in točkah na bazi »Upland middling«. Najnižja dosedanja cena tega blaga je bila 490 centov leta 1899. Letos notira Amerika 17-18 dolarskih centov, cena pa se pomika kvišku navzlic ogromni poplavni škodi. Angleško glavno bombažno tržišče je Liverpool, na evropski celini pa Bremen; tu kupuje bombaž Nemčija, Švica, Poljska, Rusija, Avstrija, Češkoslovaška in vse severne države; za ostalo Evropo pa pride v poštev Liverpool, K. Tiefengruber.

TRŽNA POROČILA.

Tržne cene v Ljubljani, dne 15. septembra 1927. Govedina: v mesnicah po mestu 20 Din. Na trgu: 1 kg govejega mesa I. 20, II. 15 do 17, III. 9 do 13, jezika 17 do 20, vampov 8 do 10, pljuč 8, jeter 17 do 20, ledic 17 do 20, možganov 17 do 20, loja 5 do 10 Din; teletina: 1 kg telečjega mesa I. 22,50, II. 20, jeter 25 do 27,50, pljuč 19 do 20 Din; svinjina: 1 kg prašičjega mesa I. 25, II. 20 do 22,50, pljuč 10, jeter 15, ledic 25, glave 7,50, parkljev 6, slanina trebušne 21, slanina ribe in sala 24, slanina mešane 23, slanina na debelo 23, masti 26 do 28, šunke (gnjati) 30 do 35, prekajenega mesa I. 30 do 32,50, II. 25 do 27,50, prekajenih parkljev 8 do 10, prekajene glave 10, jezika 35 dinarjev; drobnica: 1 kg kostrunovega 13 do 14, kozličevine 20 do 22,50 Din; 1 kg konjskega mesa I. 8, II. 6; 1 kg krakovskih klubas 40, debrecinskih 40, hrenovk 32, safalad 32, posebnih 32, lačenk 18, pol prekajenih kranjskih 32 do 35, suhih kranjskih 50, prekajene slanina 25 do 28 Din; piščanec večji 20 do 25, kokoš 25 do 35, petelin 30 do 40, raca 25 do 35, domač zajec, manjši 10 do 15, večji 18 do 30, divji zajec 35 do 50, poljska jerebica 20 do 25 Din; 1 kg karpas 25, linja 25, ščuke 28 do 30, postrvi 60, klina 15, mrene 15, pečenke 10 Din; 1 liter mleka 2,50 do 3, 1 kg surovega masla 44, čajnega masla 50 do 60, masla 44, bohinskega sira 35, sirčka 10, eno jajce 1,25 do 1,50; 1 liter starega vina 14 do 20, čaša piva 3, vrček piva 4 do 4,50, steklenica piva 5,25 do 5,50 Din; 1 kg belega kruha 6, črnega 5, rženega 5 Din; 1 kg jabolk I. 6, II. 5, III. 2 do 3, luksuznih hrušk 9, hrušk I. 8, II. 6, III. 3 do 4, limona 0,75 do 1, fig svežih 12, luščenih orehov 60, češpelj 5 do 6, suhih češpelj 10 do 12, suhih hrušk 6 do 8, grozdja 6 do 14, breskev 4 do 8 Din; 1 kg kave Portoriko 64 do 72, Santos 39 do 42, Rio 38 do 40, pražene kave I. 90 do 110, II. 64 do 72, III. 52 do 56, kristalnega belega sladkorja 15, sladkorja v kockah 17, kavne primesi 22, riža I. 10, II. 9, 1 liter namiznega olja 18, jedilnega olja 16, vinskega kisa 4,50, navadnega kisa 2,50, 1 kg soli morske 3,50, kamene 4, celega popra 64, mletega 66, paprike III. vrste 28, sladke paprike, po kakovosti 56, 1 liter petroleja 7, 1 kg testenin I. 10, II. 9, pralnega luga 3,75, čaja 80 dinarjev; 1 kg moka št. 00 5,75, št. 0 5,50, št. 1 5,25, št. 2 5, št. 4 4,50, št. 6 4, kaše 6 do 7, ješprenja 6 do 10, ješprenjčka 12, otrobov 2,50, koruzne moka 3 do 4, pšeničnega zdroba 4,50, ajdove moka I. 7, II. 6 do 8, ržene moka 4,50 do 5 Din; 1 q pšenice 340 do 360, 1 q rži 300 do 340, ječmena 280 do 310, ovska 255 do 285, prosa 250 do 285, nove sušene koruze 255 do 285, ajde 410 do 450, fižola, ribničana 425, prepelčarja 450, graha 480 do 500, leše 700 do 800 Din; 1 q premoga 42, 1 m³ trdih drv 150, mehkih drv 75 Din; 1 q sladkega sena 85, polsladkega 75, kislega 50, slame 50 Din; 1 q glavne solate 3 do 4, štruncate solate 3 do 4, ajserice 3 do 4, endivije 3 do 4, poznega zelja 1,50, rdečega zelja 3 do 4, kislega zelja 5, ohrova 2,50 do 3, karfiol 10, kolerab 2 do 3, kolerab, podzemljic 1, špinat 4 do 5, paradiznikov 3 do 4, kumar 2 do 3, buč 2 do 3, graha v stročju 6 do 8, luščenega graha 12, fižola v stročju 5 do 7, luščenega 2 do 3, čebule 2 do 3, česna 5 do 7, krompirja 1 do 1,50, repe 1, kisle repe 3,50, korenja 1, peteršilja 1 do 2, zelenjave za juho 1 do 2, zelene paprike 8 Din.

DOBAVA, PRODAJA.

Prodaja škartnih spremnic in brzajavnega papirja. D. št. 72.029—IV—27. Po naredbi min. pošte št. 39.520 od 6. septembra t. l. se morejo udeležiti dražbe za prodajo škartnega papirja, ki se bo vršila dne 1. oktobra t. l., tudi poedine privatne tvrdke, ki se bavijo z zbiranjem starega papirja za papirne tovarne. — Ostali pogoji ostanejo neizpremenjeni.

Brzjavni: Krispercoloniale Ljubljana. — Telefon štev. 2265.

ANT. KRISPER COLONIALE

Ljubljana.

Lastnika: ALOJZIJ LILLEG in JOS. VERLIČ.

Veletrgovina kolonijalne robe.

Velepražarna kave.

Mlini za dišave.

Zaloga špirita, raznega žganja in konjaka.

Mineralne vode.

Ceniki na razpolgo. — Točna postrežba.

Izdelovanje oljnatih barv, firneže, lakov in steklarskega kleja. — Zelena kemičnih in rudniških barv. — Potrebščine za slikarje, plesterje, ličarje in druge, vse v te stroke spadajoče.

Se priporočam

IVAN JANČARTrgovina Miklošičeva cesta 4
Skladišče Vidovdanska c. 14.Naročajte in
širite povsod
TRGOVSKI
— LIST! —**Prometni zavod za premog d. d.**
Ljubljana

prodaja po najugodnejših cenah in samo na debelo

PREMOG, domači in inozemski za domačo kurjavo in industrijske svrhe**KOVAŠKI PREMOG** vseh vrst**KOKS,** livarniški, plavžarski in pilinski **BRIKETE**

Prometnj zavod za premog d. d. v Ljubljani

Miklošičeva cesta 15/4.

Tiskarna MERKUR, Ljubljana

trg.-ind. d. d. — Simon Gregorčičeva ulica 23

se priporoča za tisk vsakovrstnih tiskovin za trgovce, obrtnike, industrijce in urade. — Lastna knjigovoznica